

Nr 163.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1930 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss lönefyllnad till vissa statstjänstemän i Malmslätt stationssamhälle.

(3:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *J. H. Blomquist m. fl.* väckt motion, nr 85, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att till de statstjänstemän, som under tiden 1 oktober 1925—30 september 1928 varit stationerade vid Malmslätt station, då från och med den 1 oktober 1928 förenämnda station genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 6 september 1928 uppflyttades i ortsgrupp C, utbetala skillnaden i lön och dyrtidstillägg mellan B- och C-ort.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande.

»Vid den år 1925 verkställda dyrortsgrupperingen nedflyttades Malmslätt stationssamhälle i Östergötlands län från ortsgrupp C till ortsgrupp B, och förklarades orsaken till denna omgruppering vara beroende på de av hyresvärdarna lämnade uppgifterna i fråga om inom samhället gällande hyrespriser. Sedan Kärna kommunalfullmäktige sedermera förehaft berörda dyrortsplacering till behandling, beslöts att hos Kungl. Maj:t göra framställning om Kärna kommuns placering i dyrortsgrupp D, och fingo tvenne representanter för kommunalfullmäktige i uppdrag att uppvakta statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet, vilken uppvaktning ägde rum den 6 februari 1926, varvid omförmälda framställning samtidigt överlämnades. Vid kommitterades uppvaktning inför statsrådet ställdes i utsikt skyndsamt behandling av ärendet, och detsamma var förhållandet vid det samtal som kommitterade samma dag hade med en tjänsteman i kungl. socialstyrelsen, vilken också den 16 oktober 1926 besökte Malmslätt och tillsammans med ovan omförmälda av kommunalfullmäktige utsedda kommitterade undersökte uppgivna hyrespriser och andra för dyrortsplaceringen bestämmande faktorer, varvid kommitterade fingo den bestämda uppfattningen, att den fastställda

dyrortsplaceringen vilade på oriktiga och vilseledande uppgifter samt att starkt sakliga skäl för ortens uppflyttning i högre dyrortsklass förefunnos.

Ehuru det sålunda relativt kort tid efter det dyrortsklassificeringen verkställdes kunde konstateras, att en felaktighet blivit begången, varav några statstjänstemäns löneförhållanden voro beroende, dröjde det avsevärt lång tid, innan k. socialstyrelsen över framställningen avgav infortrat utlåtande. Framställningen tillstyrktes visserligen så till vida, att socialstyrelsen ansåg rättvist, att en uppflyttning i ortsgrupp C skedde, men uttalade sig icke om rättmätigheten i denna uppflyttnings retroaktiva verkan. Kungl. Maj:t förordnade därefter genom kungörelse den 6 september 1928 (nr 343), att Malmslätts station skulle från och med den 1 oktober 1928 hänföras till ortsgrupp C.

Under den tid som förflutit från det dyrortsgrupperingen den 1 oktober 1925 fastställdes att träda i tillämpning och intill dess att Malmslätts stationssamhälle uppflyttades i högre dyrortsklass den 1 oktober 1928 ha sålunda de i nämnda stationssamhälle stationerade statstjänstemännen fått vidkännas en minskning i sina löneinkomster, som icke varit sakligt motiverad. Av sådan anledning ingåvo också av frågan berörda befattningshavare till Kungl. Maj:t en framställning, vari hemställdes, att de tjänstemän, vilka varit stationerade i Malmslätt under tidsperioden 1 oktober 1925—30 september 1928, måtte komma i åtnjutande av skillnaden i den lön, de uppburit under ortens placering i dyrortsgrupp B och den de skulle hava uppburit, därest platsen ifråga jämväl före den 1 oktober 1928 tillhört dyrortsgrupp C. Kungl. järnvägsstyrelsen, som över berörda framställning bereddes tillfälle att avge utlåtande, fann för sin del skäl föreligga yrka bifall till framställningen, då den utlät sig på följande sätt:

'Vid den ortsgruppering, som genom kungörelsen den 16 oktober 1925 fastställdes att lända till efterrättelse från och med den 1 oktober 1925, hänfördes Malmslätts stationssamhälle till grupp B i enlighet med socialstyrelsens förslag i ämnet.

Enligt från denna myndighet under hand inhämtad upplysning har det emellertid visat sig, att den utredning, som lagts till grund för socialstyrelsens förslag i denna del, varit ofullständig och vilseledande samt att Malmslätts station rätteligen bort hänföras till ortsgrupp C.

Med hänsyn härtill har järnvägsstyrelsen för sin del icke något att erinra mot bifall till framställningen.'

Genom vad sålunda från socialstyrelsen blivit upplyst och av järnvägsstyrelsen anförts, hava de uppgifter, som legat till grund för Malmslätts placering i dyrortshänseende, icke allenast varit *ofullständiga*, utan även *vilseledande*. Under sådana förhållanden kan det icke vara rimligt och riktigt, att de tjänstemän, vilka få sina löner avvägda med hänsyn till den ena eller andra platsens dyrhetsförhållanden, baserade på en av statsmakterna genomförd ortsklassificering, skola åtnjuta en för låg lön under en längre

tidsperiod till följd av de ofullständiga och vilseledande uppgifter, som legat till grund vid ovanberörda samhälles inrangerande i dyrorts- och därmed tjänstemännens placering i löneskalan.

Då statsmakterna gått in för att från viss tidpunkt reglera de konstaterade missförhållandena, har man i princip erkänt en förut vidtagen åtgärds oriktighet, beroende på förhållanden över vilka de enskilda tjänstemännen icke kunnat råda. Dessa hava tvärt om redan från början varit på det klara med orättmätigheten i den genomförda dyrortsklassificeringen vad Malmslätt beträffar och för den skull omedelbart vidtagit åtgärder för rättelses vinnande. Att det sedan dröjt tre hela år innan någon ändring vidtagits kan knappast i något avseende läggas de av frågan berörda tjänstemännen till last. Man kan under sådana förhållanden icke utan fog göra gällande, att billighet och rättvisa kräva det kungörelsen den 6 september 1928 gives retroaktiv tillämpning. Att så likväl icke blivit förhållandet torde bero på omständigheter, som för oss äro okända, men dessa omständigheter, vilka de än må vara, kunna *aldrig* upphäva rättmätigheten i anspråken på den retroaktiva tillämpningen, därför att det här gäller ekonomiskt vederlag för utfört arbete, vilket enligt gällande avlöningsreglemente skall utgå efter en dyrortsindelning, som har sin grundval i den utredning ifråga om levnads-kostnaderna, som kan konstateras vara tillfinnandes å de undersökta orterna. Om denna utredning icke bara är bristfällig utan till och med vilseledande, då har ju själva den grundval, varpå lönetillämpningsprincipen bygger, blivit rubbad. I förevarande fall är konstaterat, att ett uppenbart fel blivit begånget, varför det synes som en enkel gärd av rättvisa kräver, att berörda fel blir rättat i sådan utsträckning, att de tjänstemän, som under den tid felet förefunnits, uppburit för låg lön, erhålla dem tillkommande författningens enligt gottgörelse för utfört arbete.

Om och i den mån ovan berörda framställning lämnats utan bifall av den anledningen, att motsatsen kunde tänkas medföra konsekvenser, torde böra påpekas, att vid Åmotfors järnvägsstation i Värmland stationerade tjänstemän, vilka under tiden 1 juli 1920—30 september 1925 uppburit lön enligt ortsgroup A, retroaktivt erhöilo skillnaden i lön å dyrortsgrupperna A och B, sedan det blivit konstaterat, att järnvägsstationen i fråga rätteligen skulle tillhöra B-gruppen. Kungl. Maj:ts beslut i berörda ärende fattades på en av svenska järnvägsmannaförbundet under år 1925 gjord framställning, och den retroaktiva verkan av beslutet sträckte sig tillbaka under hela ovan angivna tidsperiod.

Även för Malmslätt stationssamhälles vidkommande har frågan om retroaktiv tillämpning för tiden 1 oktober 1925—30 september 1928 av lön enligt dyrortsgrupp C till de statstjänstemän, som under denna tid varit där placerade och på vilka dyrortsgrupperingen är tillämplig, varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning, men har Kungl. Maj:t av formella skäl funnit sig förhindrad bifalla framställningen.»

Utskottets
yttrande.

Såsom i motionen framhålles, har järnvägsstyrelsen icke haft något att erinra mot, att de tjänstemän, varom fråga är, erhålla retroaktivt tillägg i sina löneförmåner i överensstämmelse med vad i motionen föreslagits. Enligt vad utskottet inhämtat, har erinran mot framställningen ej heller gjorts från generalpoststyrelsens sida, och statskontoret har i avgivet yttrande ansett starka billighetsskäl tala för att retroaktiv omräkning av tjänstemännens avlöning med hänsyn tagen till den högre dyrortsgrupperingen må äga rum.

Utskottet har ock, med hänsyn till vad i ärendet anförts, för sin del funnit det vara med billighet förenligt att tillmötesgå motionärernas framställning och får alltså hemställa,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att till de statstjänstemän, som under tiden 1 oktober 1925—30 september 1928 varit stationerade vid Malmslättis stations samhällen, utbetala skillnaden i på nämnda tid belöpande lön och dyrtidstillägg mellan B- och C-ort.

Stockholm den 16 maj 1930.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzélius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *Olof Olsson*, *O. Bergqvist*, *N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *E. A. Lundell*, *C. I. Asplund*, *C. A. Carlsson* i Gävle, *J. G. Waller*, *K. E. Andersson* i Eliantorp och *K. A. W. Björck*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *C. R. Jansson* i Falun, *P. Nilsson* i Bonarp, *S. Bengtsson* i Norup, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *P. M. Olsson* i Blådinge, *A. Åson Törnkvist* i Karlskrona, *E. J. Wigforss*, *J. Olofsson* i Digernäs, *S. Persson* i Fritorp, *G. Strindlund* och *G. Persson* i Falla.

Reservation

av herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Lundell*, *Andersson* i Eliantorp, *Persson* i Fritorp, *Strindlund* och *Persson* i Falla, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Med hänsyn till de konsekvenser, ett bifall till förevarande förslag skulle kunna komma att medföra, har utskottet funnit sig böra avstyrka motionärernas yrkande. Utskottet vill framhålla, att, därest motionen skulle bifallas, följden därav skulle bliva, att, när vid annat tillfälle någon ort till äventyrs befinnes hava blivit för högt placerad och nedflyttning till lägre ortsgrupp företages, av nedflyttningen berörda befattningshavare böra åläggas återbetala vad de uppburit för mycket på grund av felaktig dyrortsgruppering.

Utskottet hemställer förty,

att herr *Blomquists* m. fl. förevarande motion, II: 85, icke må vinna riksdagens bifall.»